1. JAARGANG. MEI 1892. No. 1

THEOSOPHIA.

ER IS GEEN GODSDIENST, DIE BOVEN WAARHEID GAAT.

De Theosophische Vereeniging is alleen aansprakelijk voor officiëele documenten en mededeelingen.

Wat wil de Theosophische Vereeniging?

Niets nieuws onder de zon.

Wat Theosophie is, zal in dit blaadje uitgelegd worden door middel van eene vertaling van „The Key to Theosophy", door Helena Petrovna Blavatsky geschreven. Wij meenen echter, dat een woord over de Theosophische Vereeniging zelve van pas zal zijn.

Genoemde Vereeniging werd 17 November 1875 te New-York door H. P. Blavatsky en Colonel Olcott gesticht. Deze twee hoogbegaafde en veelzijdig ontwikkelde naturen waren door ondervindingen van allerlei aard met eene zeldzame mate van menschenkennis toegerust. Zij noemen zich de Stichters dier Vereeniging; maar ons komt het voor, dat zij ten volle den naam van Hervormers der hedendaagsche samenleving waardig zijn. Gelijk allen die hun voorgegaan zijn, en gelijk allen die hen zullen opvolgen, is schering en inslag van hun streven: het gevoel van Algemeene Broederschap onder de menschen opnieuw ingang te doen vinden.

Wetende dat alle wijzen en menschenvrienden als Krishna, Boeddha, Zoroaster, Confucius en Jezus, deze éěne wet van menschelijke liefde en verdraagzaamheid op het oog hadden, willen zij haar doen herleven. Want na verloop van eenige eeuwen werd die wet door haat, nijd en wangunst verdrongen.

Het is voldoende, dat een zich vrij gevoelend mensch zijn aangeboren recht, om zelf te oordeelen en alles te onderzoeken ten einde het goede te kunnen behouden, in praktijk brengt, om allerwege kreten te doen opgaan van verbazing en ergernis over zooveel aanmatiging. Men is nu eenmaal gehouden te blijven gelooven, zooals onze omgeving dat doet; iets anders aan te nemen is immers onzin; want .... zij weten het alleen. — En wat weten die brave lieden nu zoo onomstootelijk vast? Slechts datgene, wat zij van ouders en leermeesters hebben aangenomen, wat zij door het geloof van overleveringen of op gezag het hunne noemen. Het is nu eenmaal zoo veel gemakkelijker te gelooven dan te denken; dit laatste leidt ons zoo spoedig tot veranderingen, tot onrust.

Er zijn er echter, en onder hen de Stichters der Theosophische Vereeniging, die het daarbij niet konden laten; zij begrepen, dat zij niet eenig in hun soort waren en dat er honderden, ja duizenden ook geen rust hadden met het leidzaam volgen van anderen. Zij hadden ondervonden, dat een iegelijk die bidt, ontvangt; die zoekt, vindt; en die klopt zal opengedaan worden. En bij het steeds toenemend geestdoodend materialisme hebben zij aan de deur van den Alouden Wijsheidsgodsdienst geklopt, die Zon van welke alle andere nagekomen godsdiensten de uitstralingen zijn; en toen hun volgens het eerewoord van een der Meesters opengedaan is geworden, hebben zij de schatten hun beloofd, gevonden, en zich gehaast ze der wereld aan te bieden.

Het doel, dat dit nederig blaadje voor oogen heeft, is op zijn beurt eenige parelen uit dien wedergevonden en onuitputtelijken schat aan hen die zoeken en kloppen, voor te leggen. Moge de heilige ernst, waarmede deze arbeid aangevangen

wordt, begrepen en gevoeld worden door hen, die wars van godsdienststrijd, en afgemat door het omdwalen in een doolhof van dogma's en menschelijke voorschriften, kalmte, zelfvertrouwen, verdraagzaamheid en gemoedsverhefting behoeven.

Afra.

Van 's dichters Eden spreken ons profeten:
Als 't dagen zal bij Liefdes morgenrood,
Als we alle godsdienst-twisten ééns vergeten,
Als vrede bloeit voor Heiden, Christen, Jood.
Verbroedring, eenheid!... Ach, nog heet het droomen,
Te bouwen aan der Menschheid Tempelwand.
Toch zien wij 't Rijk des Lichts al nader komen,
En staren hopend in 't beloofde land.
In 't Kanaän, dat zich voor ons onthulde,...
Ja, wij zijn droomers, — maar van licht vervulde!

Des dichters zending is een doornenwandel,
Bij strijd der Wijsheid met der zwakheid fee.
Voort, opwaarts! waar de bloem geurt der amandel
Van uitverkoren kracht — trots pijn en wee!
De wereld lokt en wil onze' ijver sussen:
»Zijg neer! neem rust!" — hij zou wel gaarn:..
(maar neen!
Zijn dienst is streng! Verleidlijk zijn de kussen
Der nymf: maar ach, zij lokken naar beneên.
Zich zelf verliezend, zoekt hij het verloorne; —
Ja, wij zijn priesters, — maar in 't stof geboorne.

(*Fragment*) (*naar Hugo Oelbermann*).

INLEIDING
tot Mevr. Blavatsky's „Sleutel der Theosophie".

Onze tijd heeft weinig werken aan te wijzen, waarin zooveel humaniteit met zoo scherpe critiek, zooveel heilige ernst met zooveel vrouwelijke zachtzinnigheid, zooveel oude geconstateerde en beproefde waarheid met zooveel frissche nieuwe denkbeelden dooreengestrengeld en samengevlochten zijn, als in den »Sleutel der Theosophie" van wijlen Mevrouw H. P. Blavatsky, de stichteres van onze Vereeniging, van wie wij in dit Tijdschrift ook een beknopte levensschets geven.

Gelijk reeds in verscheidene Theosophische tijdschriften geschiedt, willen ook wij in ieder nummer van ons Maandschrift enkele bladzijden aan bovengenoemd boek wijden, waarin de Theosophische ideeën zoo uitnemend helder voorgesteld en toegelicht worden. Het geestelijk beschaafde Nederlandsche publiek, dat immer warme belangstelling toont en getoond heeft voor alles, wat van dweepzucht vrij, het geestes- en gemoedsleven betreft, zal — hopen wij — evenals onze meer directe geestverwanten, dien arbeid waardeeren om het licht en de warmte, die uit dit merkwaardige boek de Menschheid tegenstralen.

Intusschen zijn er redenen, waarom de Redactie het nuttig acht, dit werk bij ons publiek in te leiden, of met andere woorden, door een Inleiding de kennismaking voor te bereiden.

De eerste reden is deze: Mevrouw H. P. Blavatsky was geen gewone persoonlijkheid. Dit is zoo waar, dat iedere Theosoof deze uitdrukking mat en koud zal vinden, daar elke oogopslag, iedere beweging, elk woord, ja haar geheele leven van minuut tot minuut door haar buitengewone vermogens en krachten beheerscht en bezield werd. Haar aangeboren beschaving plaatste haar op het standpunt der fijnste geestelijke aristocratie, terwijl haar onbegrensd medegevoel voor al wat menschelijk is, haar tot een nobele democrate maakte, wier gelijke onder de »volksvrienden" zelden of nooit gezien is. Eigenlijk zijn die partijnamen, die onzer eeuw zoo zeer tot oneer strekken. alle, op Haar toegepast, slechts ontwijding van haar rein en edel gemoed. Zij kende geen andere »cratie" (heerschappij) dan die van het hooger menschelijk Bewustzijn, van den goddelijken Geest over het Dier in den Mensch. Zij was mensch onder de menschen en daardoor stond zij zoo hoog boven de meesten van haar standgenooten. Niet minder hoog dan door haar humaniteit, stond zij door haar onbegrensde liefde voor waarheid en eenvoud. Met minachting zag zij neer op de zinledige vormen der samenleving; holle convenances wierp zij weg. De Menschheid was haar een dwalende »Weeze", die zij leiden moest om rust en geluk wéér te vinden. De aloude Indische Wijsheid, die heerlijke stralenkrans van Liefde en Waarheid, waarvan zij in haar studiën zooveel sporen ook bij andere oude volken gevonden had, die was haar leidstar op den weg, dien zij met vasten voet bewandelde, dien zij anderen wees. Haar intimen, vrienden, volgers en leerlingen, wees zij het pad der volmaking door het levende woord, in dubbelen zin; en deze dragen het voort en zijn gelukkig in hun apostelschap. Voor de »groote Weeze" heeft zij den weg beschreven in haar bovengenoemd standaardboek, den gulden Codex der Theosophie.

Mevrouw Blavatsky was een zeer buitengewone vrouw; de »Sleutel der Theosophie" is een zeer

buitengewoon boek. In den eigenaardigen vorm van een aaneengeschakelde samenspraak, in vragen en antwoorden, behandelt het allerlei onderwerpen van het hoogste belang voor den mensch en de menschheid; en de geest, die al die onderwerpen bezielt, is de geest der Theosophie, die we in onze moedertaal liefst als »Wijsheids-religie" vertolken. Onze westersche volken, Franken of Saksers, Kelten of Romanen, Britten of Noren, hebben allen met verbazing opgezien, toen daar te midden van onze »moderne" ijzer- en zilverwereld de aloude Geest verscheen in vernieuwde jeugd, en met vriendelijk stemgeluid kwam verkondigen: »Arme menschheid, gij lijdt geestelijk gebrek, doordat gij u wilt voeden met ijzer en steenkolen, met zilver en goud!"

»Dwaze dweepers" — heeft de gemeente van gas en electriciteit geroepen, en ze heeft hooghartig geglimlacht over de onnoozelen, die meenden, dat de mensch evengoed een »ziel" heeft als een maag. En verbaasd heeft men gestaan, dat die »leer" niet in verband stond met eenige *tendenz* van aristocratie of conservatisme. Versteend heeft men gestaard, dat de voorstanders en belijders van die leer, van »Wetenschap" durfden spreken, ja, hun leer »*de* Wetenschap" noemen. — Is het wonder?... 't Is voorwaar geen kleinigheid voor menschen, die met zelfgenoegzaam materialisme de geestelijke wereld als een sprookjes-paradijs doorgestreept hadden, — op eens te vernemen, dat alle stoffelijke verschijningen slechts afspiegelingen zijn van hooger leven, van een wereldziel, dat kracht en beweging in de stof slechts de uitingen zijn van den hoogsten Motor, den wil van den Kosmischen Geest, niet doordat die Wil »ingrijpt" in het »raderwerk" van »wetten" en »eigenschappen"; want geen God kan de waarheid tot een ontbindende of de leugen tot een scheppende kracht maken; „geen Jehova is in staat, de Liefde te scheiden van het Geluk, of de Ellende van den Haat af te zonderen: maar die eeuwige Kosmische Wil regelt, beheerscht, schept, omdat scheppen, beheerschen, regelen zijn onaflegbare *natuur*, zijn *wezen* is....

We willen op dit gebied thans niet verder gaan. Onze bedoeling is alleen, de verwondering en den tegenzin welwillend te verklaren, begrijpelijk te maken, die onze Vereeniging gewekt heeft en nog wekt, overal, waar zij bescheiden maar vrijmoedig gehoor vraagt voor haar oprecht woord en belangeloos streven, dat tegen geenerlei godsdienst of wijsbegeerte vijandig gezind is, maar met zelfvertrouwen een plaats eischt *naast elke* religie en philosophie!

* * *

Wie in ons land iets volstrekt *nieuws* en *ongehoords* verkondigt, heeft — zonder bitterheid gezegd — veel kans, dat men zich over de gezondheid van zijn verstand bezorgd maakt, of dat men hem van onbeteugelde eerzucht verdenkt...

Onze theosophische ideeën schijnen waarlijk nieuw en ongehoord; maar zij zijn zoo oud als de beschaafde wereld, als de denkende Menschheid. *Dat* leert ons Mevrouw Blavatsky en toont zij ons aan in het *begin* van haar »Sleutel der Theosophie". Daar wijst zij ons op een tal van ontwikkelde denkers der Oudheid, voor wie de Wijsheids-religie geen duistere geheimenis, maar middagklare heldere Waarheid was, die alleen *niet* verstaan kon worden door minder ontwikkelden. Dáár noemt zij ons de namen niet alleen van Indische, maar ook van Egyptische en Grieksche Wijzen, die zich niet zooals onze materialistische onderzoekers, schaamden, de wetten en eigenschappen, de verschijnselen en levensvoorwaarden van ons *geestelijk* bestaan tot een onderwerp van studie te maken.

Men heeft ons diets willen maken, dat de Nederlandsche Natie niet vatbaar zou zijn voor de heerlijke waarheden, voor den vredebrengenden invloed der Theosophie.... Dat is naar onze stellige overtuiging laster en miskenning tegenover onze vrijdenkende en tevens oprecht geloovende Natie.

Ons volk heeft in de zestiende eeuw zijn sporen en lauweren verdiend door vrijelijk denken en oprecht gelooven. De 80-jarige vrijheids-oorlog was een strijd van waarheidsliefde tegen geestelijken dwang, van godsdienst als *religie* tegen kerkregelen, van verjongde waarheid tegen nieuwe dwalingen — van de Humaniteit tegen de verkrachting van Menschenrechten.

Het ligt dus in onzen volksaard, onbevooroordeeld en onpartijdig kennis te nemen van alles, wat op het groote wereldtooneel geschiedt....

Beschaafde Nederlanders! gij, die den vooruitgang liefhebt, die het schoone in het oude niet wilt prijsgeven, en die het zielverheffende in het nieuwe en onbekende niet wilt verketteren, — leest den »*Sleutel der Theosophie*" — en menige lichtstraal zal Uw ziel verhelderen en Uw gemoed verwarmen, en in Uw binnenste zult gij een stem vernemen, die U toefluistert: »de woorden dier

buitengewone Vrouw zijn rijk aan bevrediging, zijn rijk aan vertroosting."

En als het vreemde van de mededeelingen U nu en dan meer treft, dan de frissche levenwekkende kracht van haar denkbeelden, zoekt dan in de binnenvertrekken van Uw gemoed, of daar niet een stem »ja en amen" zegt op de woorden, die zij toegang wil doen vinden in Uw ziel.

Leest de fragmenten, die wij uit den »Sleutel der Theosophie" in ons Tijdschrift zullen overnemen, en ontsluit bij die lezing vooral Uw harten voor de stem der Menschenliefde, die één is met die der Waarheid!

Amo.

HELENA PETROVNA BLAVATSKY,
de Stichteres der Theosophische Vereeniging.

„Uit de diepten van het duister tot het Licht —
„Was Uw leven" .... Zoo spreekt de dichter van de Rembrandt-cantate den grooten penseeldichter van licht en schaduw aan, bij de onthulling van het monument, dat het hart van Amsterdam tot eer en sieraad strekt ....

„Uit de diepten van het duister tot het Licht —" was ook Haar leven, het leven van de groote Vrouw, die liefst zonder eenig vertoon van titels of namen zich „H. P. B." liet noemen en die, uit het duisterste rijk van Europa geboortig, bestemd was om een heerlijk vernieuwd licht te doen schijnen op het pad der Menschheid.

„Uit de diepten van het duister" der 19e Eeuw met haar bodemloos materialisme en harteloos egoïsme, steeg de stralende Ster van Mevrouw Blavatsky's reine en krachtige Ziel op, om een onovertrefbaar Licht te verspreiden in de harten en geesten, die voor zich zelven boven de tempeldeuren der hedendaagsche Wetenschap reeds Dante's Inferno-spreuk geschreven hadden: „Hij, die hier binnengaat, geeft alle hoop verloren."

H. P. Blavatsky werd geboren te Ekaterinoslaw, in het jaar 1831. Van vaderszijde stamde zij af van een adellijke militaire familie. Haar vader was de kolonel Peter Hahn, de zoon van den generaal Alexis Hahn von Rottenstern-Hahn een afstammeling van een bekend Mecklenburgsch adellijk geslacht, dat zich in Rusland gevestigd had, en welks naam o. a. door de Gravin Ida Hahn-Hahn in de Duitsche letterkunde een goeden klank heeft. — Haar moeder, Helena Fadeeff, was een dochter van den geheimraad André Fadeeff en de Prinses Helena Dolgorouki.

In 1848 huwde zij op 16- à 17-jarigen leeftijd met den generaal Nicephore Blavatsky, staatsraad en onder-gouverneur van Erivan in den Kaukasus, die toen 60 à 70 jaar oud was. Dit ongelijke huwelijk was alleen een huwelijk in naam.

Voor nadere bijzonderheden van het zoo merkwaardig en belangwekkend leven van Mevr. Blavatsky verwijzen wij onze Engelsch-verstaande lezers vooreerst naar het werk van den heer Sinnett: „Incidents in the Life of Madame Blavatsky." — Wat wij in de eerste plaats willen meedeelen, is dat, wat haar vrienden, haar leerlingen, zij, die haar van nabij gekend en met haar geleefd hebben, van haar hart en karakter dachten. En o. i. kunnen we daarvoor niet beter doen, dan hun eigen woorden aanhalen, die we ook hier laten volgen:

Miss Emily Kislingbury zegt:

»De innemendheid van hare persoon, hare schitterende gesprekken, hare geestige en luimige uitvallen, hare veelzijdigheid, waarop gewoonte nooit vat heeft gehad, hebben haar van het begin af aan tallooze bezoekers en kennissen aangebracht, hare vrienden, die iets van hare wezenlijke waarde afwisten, niet medegerekend. Echter waren het alleen zij die haar dagelijks omringden, of voor korter of langer tijd met haar omgingen, die nu en dan iets te zien kregen van de ware natuur onder dat afwisselende uiterlijk geborgen, en die weten konden, hoe oprecht en groot, hoe edelmoedig en nobel het hart was dat daarbinnen klopte."

Verder getuigt Mevrouw Isabel Cooper-Oakley:

»Dit wil ik verklaren, dat in al den tijd, dat ik onze Leerares en vriendin gekend heb, ik haar nooit een onedelmoedig woord heb hooren uiten van haar grootsten vijand; zij was de practische verpersoonlijking van liefderijkheid en vergevensgezindheid, en steeds bereid, hem, die haar te kort had gedaan, nog de kans te geven het beter te maken. Men beweert: »gemeenzaamheid bevordert minachting," maar het is een treffende waarheid, dat hoe beter en inniger wij met H. P. B. vereend waren in den dagelijkschen omgang, hoe meer wij haar moesten eeren, neen, eerbiedigen."

De Gravin Wachtmeister teekent haar zeer karakteristiek in de woorden:

„Al degenen die H. P. B. gekend en liefgehad hebben, moesten ondervinden, welk eene bekoring zij over zich had, en hoe degelijk goed en beminnelijk zij was; soms straalde er zoo iets zonnig kinderlijks om haar heen, en werd haar gansche uiterlijk verlicht door zulk een mate van geestigen, vroolijken spot, dat haar gelaat de meest innemende uitdrukking verkreeg, die ik ooit bij wien ook heb opgemerkt. Het wonderbaarlijkste in haar karakter was, dat zij iedereen verschillend behandelde. Nimmer was zij voor twee personen dezelfde. De zwakke punten in ieders gemoed werden dadelijk door haar opgemerkt, en de wijze waarop zij die op de proef stelde, was allermerkwaardigst. Degenen die dagelijks met haar omgingen, bekwamen langzamerhand de kennis van zich zelf, terwijl zij, die de voorkeur gaven, zich de practische wenken van haar onderwijs ten nutte te maken, er verder door gebracht werden.

„Geen oprechter noch getrouwer vriend denkbaar dan H. P. B., en ik beschouw het als den grootsten zegen in mijn leven, met haar op zulk eene innige wijze om te zijn gegaan."

Hierbij sluit zich aan, wat de heer Charles Johnston verklaart:

„Deze indruk, van de kracht der individualiteit, was niet gelijk aan dien welken men ontvangt in de nabijheid van een voornaam persoon, die alle omstanders in hunne onbeduidendheid doet verzinken door zijne meerderheid, en hunne onafhankelijkheid op tirannieke wijze vernietigt.

»Langzamerhand ontwikkelde zich uit dezen allesbeheerschenden indruk van macht een fijn gevoel van groote zachtheid en vriendelijkheid, eene nooit falende bereidwilligheid zichzelf gansch te vergeten, en met hart en ziel het leven van anderen in te denken."

Wij gaan voorloopig met stilzwijgen voorbij, wat b. v. Theosofen als William Q. Judge aangaande haar bijzondere psychische krachten en gaven weten te verhalen. In de volgende nos. van „Theosophia" zullen we daarop meermalen de aandacht onzer lezers moeten vestigen.

Treffend is de getuigenis van de hoogbegaafde gewezen „vrijdenkster", Mevr. Annie Besant:

„Verdraagzaamheid en geduld zijn ongetwijfeld de hoofddeugden van H. P. B. geweest, zooals ik dat gekend heb gedurende de laatste jaren van haar leven, en zooals ik dat vernomen heb van hen, die zoo bevoorrecht waren, haar langer gekend te hebben dan ik in haar tegenwoordig bestaan. Hare meest in het oog springende eigenschap was gevat in deze hoofddeugden; zij was kracht, onwankelbare kracht, onverwrikbaar als de rots. Ik heb machteloozen gezien die zich daartegen opwierpen, en die naderhand zich beklaagden, dat zij hardvochtig was; maar ik heb haar eveneens gadegeslagen van aangezicht tot aangezicht, met eene vrouw die hare wreedste vijandin was geweest — maar die in nood was en gelijk ik liefdeloos dacht, daarom vol berouw — en iedere gelaatstrek was verlicht door een goddelijk mededoogen, hetwelk alleen daarom niet vergaf, omdat zij niet wilde toegeven beleedigd te zijn geweest. De hardheid die zachtmoedigheid weet te zijn, is de hardheid die wij in ons verzwakkend Westersch leven behoeven, waarin wij wee worden van de namaaksels die voor echt gelden, van de huichelarij die u vermoordt met eenen glimlach, en u verraadt met eenen kus. En ware het niet, dat de schrijvers zichzelven zulk een groot nadeel toebrachten door de laagheden die zij H. P. B. toewierpen, zoo had ik bijna kunnen lachen om het wezenlijk bespottelijk contrast, tusschen den argiistigen kwakzalver en losbol die zij schetsen en de H. P. B., aan wier zijde ik leefde, met een eergevoel zoo fijn als dat van „the very gentil parfait knyghte," met een waarheidsgevoel vlekkeloos als de diamant, eene reinheid die veel geleek op der kinderen ongeveinsdheid, vereenigd met de gestrengheid die haar kon beschermen tegen overrompeling."

Eigenaardig passen daarop de woorden van den geachten secretaris van onze Europeesche Afdeeling, den heer G. R. S. Mead:

»Dezelfde ijzeren wil bleef bestaan, ofschoon haar lichaam uitgeput was; want zij arbeidde voort aan haren lessenaar, toen zij in haar bed of in hare kist had moeten zijn. Den avond voordat zij ons verliet, dreef zij door om in hare werkkamer te gaan en kaart te spelen. Het was inderdaad eene laatste en hoogste poging van haren wil; want zij was zoo zwak dat zij bijna niet kon spreken, noch het hoofd ophouden. En zoo eischte de influenza haar edelste offer. Dit, ten laatste, is de meening van hem die het als zijne allerhoogste eer beschouwt de minste van H. P. B.'s geheimschrijvers te zijn geweest."

De heer Herbert Burrows, evenals Mevr. Besant, ex-atheïst, uit zich aldus:

„Als Materialist tot haar gekomen, verliet ik haar als Theosoof; daartusschen is een afgrond. Over dezen afgrond bouwde zij de brug. Zij was mijne geestelijke moeder, en nimmer had eenig kind eene vriendelijker, teederder leidsvrouw."

De heer Walter R. Old als volgt:

„Zij ten minste, die met haar woonden, en haar het beste kenden, kunnen vermelden hoe rein en onzelfzuchtig haar aard was, en hoe bezielend haar onderwijs en haar voorbeeld waren. Niets, dat ik kan nederschrijven, zou iets kunnen toevoegen aan de onafscheidelijke verhevenheid en reinheid van haar karakter, en het is slechts met een gevoel van dankbare toewijding en van plicht, dat ik deze zwakke hulde aan de herinnering van mijn grootsten vriend breng."

De hoog ontwikkelde natuur- en menschkundige Dr. J. D. Buck, de diepdenkende schrijver van „A Study of Man," verklaart zich Mevrouw Bl.'s leerling in de volgende woorden:

„De oude godsdienstige gelooven en de theologische vertolkingen van het Christendom waren al te gader door mij geloochend, en terwijl het materialisme, waarheen de hedendaagsche wetenschap zichtbaar drijvende was, mij nog minder voldeed ten opzichte van de beteekenis van het leven, het wezen en de bestemming van den mensch, bleef daar een gevoel aanwezig, dat er, ten laatste, toch een kiem van waarheid en eene weldoende strekking in de oude godsdiensten moest voorhanden zijn. Ik was steeds ernstig zoekende naar hetgeen ik tot dusverre niet had kunnen vinden, en waarvan ik toch gevoelde dat het ergens moest zijn.

„Door wenken in Isis gegeven, verkreeg ik een beter begrip van hetgeen ik zoo lang gezocht had, en ook van het verschil van opvatting in meer dan een punt; ook bespeurde ik spoedig, wat het kenmerk is van den waren occultist: de afwezigheid van alle zelfzucht. Zoodra ik een schrijver ontdekte die eene leer voor persoonlijken roem of eigenbaat verkondigde, dan leerde ik hem eerst wantrouwen en eindelijk op zij stellen.

„Dezen toets op H. P. B. toepassende, gelijk ik van den aanvang af deed, heb ik haar, trots hare onmetelijke kennis, nimmer egoïst gevonden, en niet alleen volkomen vertrouwbaar, wars van alle persoonlijke eerzucht of hoogmoed, maar allen lof en iedere vleierij verwerpende."

Franz Hartmann schetst haar in weinige woorden als een wegwijster in de zielkunde.

„Zij bezat datgene, wat aan het grootste gedeelte harer beoordeelaars geheel ontbrak, namelijk „zielskennis," een vak der „wetenschap" nog niet ontdekt door hedendaagsche en zoogenaamde mannen der wetenschap en wijsgeeren."

Mej. Francesca Arundale wijdt aan haar nagedachtenis o. a. de volgende woorden:

„Deftige professoren van Cambridge brachten nu en dan eenen middag bij haar door, en ik zie thans voor mij de zware gestalte in het loshangende kleed, gezeten in den wijden armstoel, met het mandje tabak naast haar, ingewikkelde en geleerde vragen over de wereldschepping en de wetten die de stof beheerschen, beantwoorden, terwijl zij cigaretten rolde voor haarzelve en voor de gasten.

„Met dit al trof anderer nood en pijn haar diep, en was zij zeer zacht voor al de kinderen die zij ontmoette. Ik herinner mij hieromtrent een voorval; zij was in den Zoölogischen tuin in een wagentje, toen een klein kind van een vriend juist voor haar neerviel, tegen het wiel; in haar ijver het kind te helpen, wierp zij zich bijna uit het wagentje, trots de moeielijkheid om zich te bewegen en was niet tevreden eer zij overtuigd was dat er zoo goed als geen kwaad was geschied."

Mevr. Campbell Ver Planck zegt:

»Vol medelijden en angst voor de verdwaalden, de verraders, de lijdenden, bezorgd voor het Doel, het Werk; — zoo heb ik haar altijd gevonden. Ofschoon zij een leeuwenhart bezat, heeft het gebloed, doch het is nooit gebroken. De zachte drang van haren moed verspreidde zich over de zeeën, versterkte en wekte ieder hart op, ons tot handelen en tot volharden aansporend. Haren invloed op onze levens aldus gevoeld hebbende, in deugd, onzelfzuchtigheid en waarheid, kunnen wij glimlachen bij iedere tegenstrijdige getuigenis. Deze deugden ontspringen slechts aan gelijksoortige deugden. Hoe zou zij er ons in versterkt kunnen hebben, zoo zij ze niet in overvloed had.

„Zij bevat de standvastigheid en de waardigheid van den druïdischen eik, en het druïdische motto teekent haar geheel: »De Waarheid tegen de Wereld."

De heer William Kingsland teekent aldus haar volharding in haar vreugdeloos leven:

»Verkeerd begrepen, belasterd en gesmaad tot het uiterste toe, leidde zij een heldenleven, en stierf zij den martelaarsdood. Slechts hare vertrouwdste vrienden wisten, hoe veel zij verdroeg, lichamelijk en geestelijk. De man die sneuvelt met het gelaat naar den vijand, tot het laatst toe strijdende, ofschoon met wonden overdekt, wordt een held genoemd. Maar in de hitte van den slag vergeet men de pijn, en wordt men door eene bovenmenschelijke kracht van waanzin en woede voortgesleurd. Hoeveel meer is zij een held te noemen, die het leven behield, en eenen arbeid volvoerde, zooals geen ander ooit deed, gedurende lange jaren van lichamelijke en geestelijke pijniging.«

Haar Hindoesche bediende eindelijk, Babula, uit zijn eerbied en bewondering voor de bijzondere Vrouw in de volgende diep gevoelde bewoordingen:

»Mevrouw Blavatsky was ongetwijfeld de meest opmerkelijke persoon van deze eeuw. Haar geheele levensloop was eenvoudig wonderbaarlijk Er bestaat geen menschelijk richtsnoer waarnaar wij haar kunnen beoordeelen. Zij zal altoos alleen staan. Daar was maar ééne Mevrouw Blavatsky, daar zal nooit eene tweede zijn. Het was meestal moeilijk haar in alles te begrijpen; zij bleef het grootste raadsel voor hare vertrouwdste vrienden, en de geheimenis van haar leven is tot nu toe slechts gedeeltelijk ontsluierd. Maar volgende geslachten zullen na genoegzaam tijdsverloop er toe komen om onpartijdig te oordeelen en een juist begrip van Mevrouw Blavatsky's leven en werk te hebben, en wij zeggen het met vertrouwen, eer vele jaren voorbij zijn gesneld, zal zij beschouwd worden als een Avatar, een heilige incarnatie, en goddelijke eer zal harer nagedachtenis bewezen worden.»

Wij voegen hier niets aan toe. Aan de Stille Stem des Harten blijve voor den Lezer het laatste woord . . . *Amo.*

WAT EISCHT ONZE WET?

Een Theosophisch Visioen in de Kerstweek.

———

't Was oudejaarsavond. Bij den matten schijn van zijn studeerlamp zat in zijn stille kamer een man te peinzen. Hij overdacht wat dit jaar aan vreugden en smarten had gebracht; hij overdacht dat dit weer de andere in het eindelooze „geweest zijn" was gevolgd, dat het weg was, weg voor altijd . . . . maar hij overdacht ook dat de kiemen voor de toekomst in dat verledene waren gelegd. Was hij dit jaar goed geweest? Zóó goed als hij had kunnen zijn? Had hij steeds alles beproefd om zijn naaste te helpen? Hoe kon iemand dit ooit weten? . . . . Terwijl hij hierover zat te peinzen verscheen hem een engel, schitterend van bovenaardschen glans. Zijn naam was: De Gedachte. In de eene hand hield hij de weegschaal der Algemeene Broederliefde, in de andere den fakkel der Waarheid, welke een zilverrein licht van zich uitstraalde. Het werd den eenzamen Denker duidelijk, dat hij zijn handelingen en gedachten moest laten verlichten door dien zuiveren glans.

„Kunt gij zóó in het leed van anderen doordringen," vroeg de engel, „dat gij hun leed zoudt kunnen dragen alsof het uw eigen was?"

De denker dacht aan zijn familie en aan alle anderen, die hem lief en dierbaar waren.

Hij dacht aan de lichaamsgebreken van den een', de geestelijke zwakheid van den ander, de hulpeloosheid van den ouderdom, de heftigheid der jeugd; de stille hoop en het verborgen verdriet van een' derde; alles ging voor zijn innerlijk gezicht voorbij.

Zou hij dat alles vrijwillig in zichzelven kunnen opnemen om hen vrij te maken? Verheugd gaf de ziel een toestemmend antwoord.

„Deze zijn de uwen, uw' allernaasten", sprak de Engel. „Zoudt gij ook voor vreemden die toewijding gevoelen?"

Toen voegde de denker er uit de wereld die buiten de zijne lag, nog een' man en een' vrouw bij, die hij zich voorstelde als typen van ontaarding en wanhoop. Den man dacht hij zich, als geslagen en achtervolgd door het noodlot, door de menschen gehaat en vermeden, veroordeeld tot een' daad, die hij zich als eeuwig voorstelde, en die nauwelijks erger was dan het leven, zooals hij het had gekend.

De vrouw stelde hij zich voor, even diep gezonken, door een' afschuwelijke ziekte bezocht, en alleen nog maar bewustheid hebbende van haar dierlijk instinct.

Deze schepselen waren beiden beneden het peil zelfs der wanhoop tot diepten gezonken, waartoe

onze gedachten zelfs niet afdalen. Nu was de vraag: „Zou de denker al die kwellingen als de zijne kunnen overnemen? Zou hij zijn goeden naam, zijn' gezondheid, zijn' zedelijke en lichamelijke reinheid kunnen prijsgeven? Zou hij het kunnen verdragen, dat al de haat, waarvan deze beiden het voorwerp waren te gelijk met dien welken zij gevoelden, op hem werd overgebracht? Zou hij vervolgens, geschandvlekt, gehaat, miskend, op het schavot kunnen sterven, ten einde zulke als dezen te verlossen?"

(Vrij naar The Path Dec. 1890).

(Vervolg in No. 2.)

KARMA,

de wet van oorzaken en gevolgen.

Maar neen, de ziel van 't eindeloos Bestaan
Is Liefde, en Vrede 't Hart van 't eeuwig zijn,
Steeds beter wordt wat eens het goede was.
De wil verwint de pijn.

. . . .

De Heem'len door en dieper dan de Hel,
Als band, die 't al omvat en eeuwig blijft,
Heerscht ongestoord een goddelijke macht
Die tot het goede drijft.

. . . .

Door niets bestuurd, dan door Gerechtigheid,
Behoudt of doodt zij. Liefde en Liefde zijn
De schering van het weefsel, dat zij weeft;
Haar inslag Dood en Pijn.

Ontwikk'ling spreekt uit wat ze schept of sloopt.
Steeds brengt zij 't betere uit het mind're aan 't licht.
En langzaam openbaart zich 't schitt'rend plan,
Dat haren arbeid richt.

Zoo blijkt haar wondermacht uit wat men ziet,
En dan de onzichtb're wereld! In den mensch
De geest, het hart; der volken levensdoel;
Hun denken, neigen, wensch . . . .

't Hangt alles aan haar wet. Haar trouwe hand
Biedt ongeziene hulp. Den storm te sterk,
En toch onhoorbaar, spreekt zij. Logge stof
Beheerscht ze. 't Is haar werk.

Zoo liefde en deernis woont in 't mensch'lijk hart.
Dat niemand haar verwaarloos'! Wie haar hoont,
Kwijnt weg. Haar dienaar bloeit. Zij straft het kwaad.
Met vrede en blijdschap loont

Zij stille deugd. Haar oog is overal.
Wie goed doet, krijg zijn deel. Wie haar bedroeft
Door zonde, ontvangt wat hij verdient, schoon soms
Dharma (*) lankmoedig toeft.

Zij kent vergiffenis noch wrok. Haar schaal
Hangt juist in 't evenwicht, en met haar staf
Meet ze altijd goed. Hier geldt geen tijd. Van daag
Of later volgt de straf.

Zoo treft, wie moordt, zijn eigen hart, verliest
De rechter door zijn ontrouw 't pleit, besteelt
De dief zich zelf, en komt de waarheid uit,
Door leugenaars verheeld.

Zoo dwingt haar Wet ons tot Gerechtigheid.
Niet één kan haar weerstaan. Volgt haar gedwee!
Liefde is haar innigst Wezen, en het doel,
Dat zij beoogt, Volmaking, Rust en Vreê!

Sir EDWIN ARNOLD, *Het Licht van Azië.*
(Vert. van DR. MEYBOOM.)

(*) In dezen zin de Wet.

Verklaring van Theosophische Denkbeelden en Termen.

Altruïsme is het beginsel, de zucht of neiging, die tegenover het egoïsme staat. Het woord is afgeleid van het latijnsche alter (ander, een ander) en beteekent eigenlijk, dat we (vooral) voor anderen trachten te leven, te denken, te werken. Wanneer deze hoogere neiging ons geheele wezen beheerscht, dan eerst is ons inwendig geluk, de inwendige vrede, verzekerd.

Alaya, de wereldziel, is het wezen, dat volgens de leer der noordelijke Boeddhisten de natuur bezielt en zich zoowel in de stoffelijke natuurkrachten, als in het zedelijk leven der menschen openbaart. We vinden dit denkbeeld terug in de grondstelling van den Duitschen Wijsgeer Fichte: „Mijn Ik is [gelijk] het Wereld-ik."

Atma of Atman, de Universeele Geest, volgens de leer der Vedanta's; is ook het zevende of hoogste beginsel in den mensch — en met Boeddhi, de geestelijke ziel, vormt de heilige Monade, Atma-Boeddhi.

Losse gedachten.

Schuw den lof, o leerling! Lof is zelfbedrog. Uw lichaam is niet uw Ik, uw Ik is in zich-zelven zonder lichaam, en lof en blaam raken niet uw Ik.

Zelfverheffing, o leerling! is als een hooge toren, waarop een hoogmoedige dwaas geklommen is. Daar zit hij in trotsche eenzaamheid en door niemand in zijn hoogte gezien dan door zich-zelven.

(Boek van de gulden voorschriften.)

Vragen en antwoorden.

Aan lezers die op eenige hun duistere punten meer licht wenschen te ontvangen, zal daartoe in deze rubriek gelegenheid worden gegeven.